

Sananselityksiä irti maailmasta

■ Pertti Koskimies

Tere Vadénin toimittama *Linkolan ajamana* (2008) on tuorein kirjoituskokoelma Linkolan ajattelusta. Kirjoittajat eivät yltiöihmiskeskeisen maailmankuvan sa vuoksi kuitenkaan tajua Linkolan hätää miljoonista muista lajeista. Kun heiltä ei onnistu hänen lähtökohtiensa saati johtopäätöstensä ymmärtäminen, epätoivoinen kritisoinnin vimma johtaa surkuhupaisaan sanahelinään ja harha-ammuntaan. Teos panee epäilemään filosofien pätevyyttä ympäristöongelmien pohdinnassa mutta myös ajattelu- ja kirjoitustaitoa.

Vielä 2000-luvun alussa, puolitoista vuosisataa Henry David Thoreau ja puoli vuosisataa Rachel Carsonin jälkeen, kun Euroopan luonnonsuojeluvuodesta on kulunut 40 ja Rio de Janeiron biodiversiteettisopimuksestakin 18 vuotta, Suomen niin sanottu älymystö ei osoita mainittavaa kiinnostusta saati ymmärrystä globaalia ympäristötuhoa kohtaan. Ei, vaikka nopeasti kiihtyvä ekokatastrofi nakertaa paitsi elonkehää myös ihmisarvoista elämää ja koko ihmiskunnan tulevaisuutta.

Eliittimme ja kansakunta sen perässä hurraavat kyllä Esa Saarisen ja Pekka Himasen tapaisille jaarittelijoille, jotka keskittyvät vain elämäntapamme sosiologisiin tai teknistaloudellisiin hienosäätöihin, ei sen ekologisten tai perihumanististen perusteiden saati kestävyyskriittiseen tarkasteluun. Muunkin jokapäiväisen, arvatenkin mediaseksikkään humpuukin perusteella eliiteillämme ei näytä olevan esikoululaisista enempää ymmärrystä siitä, mitä planeetalle oikeasti kuuluu.

Jos Pentti Linkola julkaisisi englanniksi (jota hän ei osaa), tai hänen tuotantoaan käännettäisiin mille tahansa maailmankielelle, häntä epäi-

lemättä arvostettaisiin maailmalla Thoreau, John Muirin, Ralph Waldo Emersonin ja Aldo Leopoldin veroisena näkijänä, yhtenä viimeisten 150 vuoden merkittävimmistä luonto- ja ympäristöfilosofeista. Suomessa häntä sen sijaan pidetään tähtäneenä ekoterroristina, jonka kanssa ei juuri antauduta viisautta lisäävään ja maailman tilaa loppuun asti luotaavaan keskusteluun.

Ihmisen ylivalta ja luonnon häikäilemätön tuhoaminen sen nimissä, mitä Linkola herkeämättä vastustaa, näyttää kuuluvan niin olennaisena itsestäänselvyytenä filosofien lähtökohdiksi, että he eivät itse asiassa näytä edes tajuavan, mistä Linkola puhuu. Tätä kirjoitukseni ensimmäisen osan (julkaistu edellisessä *Tieteessä tapahtuu* -lehdessä) väitettä todistan käymällä läpi tuoreimman Linkola-kritiikin artikkeleita.

Aineistona tekstit, puheet ja ”muu”

Vuonna 2008 ilmestynyt, Tere Vadénin toimittama *Linkolan ajamana* vain vahvasti jo vuosikymmenten takaisia havaintojani Linkola-kritiikin asiantuntemattomuudesta, pinnallisuudesta ja harhaisuudesta. Yllättävintä on, että filosofeiksi itseään tituleeraavat kirjoittajat eivät tässäkään kyhäelmässä näytä tajuavan edes Linkolan ajattelun lähtökohtia ja sitä logiikkaa, miksi ja miten hän on päätelmiinsä päätenyt. Eikä niitä ilmiselvästi voikaan ymmärtää pelkän ihmiseen käpertyvän, ilmeisen itserakkaan maailmankuvan perusteella.

Muitakin lajeja ja luonnontilaisia ekosysteemejä arvostaville luonnonsuojelijoille Linkolan keskeiset teemat ovat sen sijaan itsestäänselvyyksiä, omin silmin nähtyjä ja luonnontieteiden todistamia, ja siksi minusta tuntuu oudolta, että aikaa, energiaa ja paperia tørsätään vielä nykypäivänä alkemian arvoiseen sanahelinään. Sen sijaan

tämän teoksen kirjoittajien olisi suonut perehtyneen ihmisen tuhansilla tavoilla tappaman elonkehän syöksykierteeseen ja huolestuneen siitä, koska ilman tuota oivallusta on mahdoton tajuta Linkolan ajattelun perusteita.

Vadénin mukaan Linkolan ajattelua tarkastellaan muunkin kuin hänen tekstiensä ja puheidensa perusteella. Mitä tuo ”muu” on, ei käy mistään ilmi. Ainakaan se ei ole luonnontieteellistä asiantuntijuutta tai luonnonsuojelutyöhön osallistumista. Jos ”kyse ei ole myöskään puhtaasti filosofiasta, vaikka filosofia olisikin ajattelun taitoa”, mistä on kyse?

Edustaako tämäkin teos muodikasta ”tietokirjatyylä”, jossa tosiasioita on ripaus, jotta sepitteet pysyvät kasassa? Nykyään elämäkertoinakin markkinoidaan runoilijoiden ja prosaistien satuja, sellaisia kuin Helena Sinervon kirja Eeva-Liisa Mannerista tai Petteri Holman ja Risto Pyykön A. E. Järvisestä. Tammi mainostaa Hannu Mäkelän teosta Aleksis Kivistä: ”Kiehtova elämäkertaromaani sukeltaa kansalliskirjailijan pään sisään... Mäkelä näyttää suvereenilla tavalla Kiven intensiiviset ja impulsiiviset mielenliikkeet...” Siis Mäkelä on päässyt Kiven pään sisään, vaikka hänen kasvoistaankaan ei ole olemassa kuin muistinvarainen piirros! Ei ihme, että maailma on nykyisessä kaaostilassa, kun fiktiota myydään faktana kaikilla elämäneloilla.

Vaikka jotkut Vadénin teoksen kirjoittajat ruotivat Linkolan tekstejäkin, ei kirjassa päästä toden teolla kiinni kokonaiseen ajatus- ja päätelmäkulkuihin. Useimmat irrottavat Linkolan teksteistä liki puolen vuosisadan varrelta muutama satunnaisen sanajonon sieltä toisen täältä ja kauhistelevat niitä – käsittämättä ja käsittelemättä lainkaan sitä planeetan kokoista asiayhteyttä, mihin nuo irtosanat liittyvät. Puhumattakaan siitä, että heillä olisi ymmärrystä tai edes halua välittää eläimistä, kasveista, mistään mikä ulottuu ihmisen napanöyhtää pitemmälle, tutustua globaaleihin ja alueellisiin tilastoihin ympäristötuhoista. Useimman kirjoittajan metodi Linkolan ”tutkimiseen” on yhtä validi kuin jos minä tutkisin taivaalla liitäviä kalasääskiäni virittelmällä kannonkoloihin hiirenloukkuja.

Yksilön arvo ja yksityiskohtien puute

Sivuutan maininnoilla kokoelman pari artikkelia, jotka paneutuvat suppeimpiin teemoihin. Niihin kuuluu sosiologi Salla Tuomivaaran aloitusartikkeli *Elämänilon ylittämätön arvo – untuvanpehmeä Linkola*. Tuomivaara noukkii Linkolan näkemyksiä ihmisten ja eläinten eroista ja yhtäläisyyksistä sekä oikeudesta lajityypilliseen elämään ja ympäristöön. Vadénin mukaan ”eläinoikeusaktivistin taustaa vasten Tuomivaara tunnistaa, kuinka Linkolan radikalismi kumpuaa yksittäisten eläinten tuskan huomioimisesta”. Kyllähän yksilöiden kärsimys koskettaa Linkolaakin, kuten jokaista luonnonystävää, mutta hänelle populaatiot, lajit, eliöyhteisöt, ravintoverkot ja ekosysteemit ovat verrattomasti tärkeämpiä ja meille ihmisillekin kuolemanvakavia luonnonyksiköjä. Yksilöt ovat luonnonvalinnan raaka-ainetta, mutta populaation elinvoimaisuus on ratkaiseva yksikkö puhuttaessa luonnon monimuotoisuudesta ja puskurointi-kyvystä ympäristömuutoksiin.

Filosofi Ville Lähde pohtii Linkolaa poliittisena ajattelijana (*Toisinajattelun tuttuus*). Lähde näkee Linkolan ansioksi sen, että ”hän toistuvasti peräänkuuluttaa moraalista huolta ei-inhimillisen maailman kohtalosta. Tärkeintä ei ole tuhon ennustaminen ja sen syiden analysointi, vaan hän muistuttaa, että tuho on jatkuvasti käynnissä.” Lähteen mukaan Linkolaan suhtaudutaan silti päätoimisena toisinajattelijana, jolta jo lähtökohtaisesti on helppo sulkea korvat.

Linkolan pitäisi Lähteen mielestä pohtia poliittisia kannanottojaan ja muutosvaatimuksiaan tarkemmin saadakseen ymmärtäjiä, sidottava sanomansa historiaan ja yksityiskohtiin. Lähde pitää Linkolan sanomaa liian yleispätevänä, eikä se ota huomioon kansojen tai luonnonkaan monimuotoisuutta. Tarkastelemalla merkityksellisiä eroja eri alueiden ympäristötuhojen välillä voimme Lähteen mielestä löytää taustalta laajempia poliittisia ja taloudellisia yhteyksiä sekä ongelmien ratkaisutapoja.

Lähde pohtii viisaasti niitä mekanismeja, joilla markkinataloudessa synnytetään ihmisten tarpeita ja ohjallaan heidän käyttäytymistään. Hän kritisoi Linkolan näkemystä, että ”ahneus

ja omanvoitonpyynti ovat luonnonlakeja”, ja että luonto on Linkolalle ”aina ollut yksinkertaisten totuuksien lähde. ’Faktat’, tuo toisteltu taikasana, on ohjaavinaan politiikan realiteetteja biologisella vääjäämättömyydellä”. Kyllä Linkolan tuotanto kertoo ainakin biologille luonnosta totuudenmukaisesti monimutkaisena järjestelmänä, mutta politiikasta ja taloudesta mitä yksinkertaisimpien toimijoiden ennustettavana temmelyskenttänä, jossa motiiveina ovat ahneus, itsekkyyks ja muut ajattelemattomille pikkulapsille tyyppilliset ominaisuudet.

Demokratia – tuho vai pelastus?

Ville Lähteen kanssa samoja teemoja pohtii Olli Tammilehto esseessään *Haasteena suuri ekologis-yhteiskunnallinen muutos*. Tammilehto on samaa mieltä Linkolan kanssa siitä, että ympäristöongelmien ratkaisemiseksi tarvitaan täydellinen muutos:

”...ei ole kysymys yksittäisistä erillisistä ongelmista vaan yhteiskunnan perustoimintatavasta, joka tuottaa ja ylläpitää ekologista kriisiä. Kuitenkin jopa vihreistä ja ympäristö-aktivisteista vain pieni vähemmistö haluaa ajatella tätä. Suuresta yhteiskunnallisesta muutoksesta puhuminen nähdään vaarallisena ja epäsovivana. Käyttäytyään ikään kuin mikään ei olisi pyhempää ja loukkaamattomampaa kuin markkinataloudeksi kutsuttu kapitalismi ja demokratiaksi kutsutut hierarkiset valtiolliset organisaatiot... Pentti Linkolan tärkein ansio on siinä, että hän on vaatinut suurta ekologis-yhteiskunnallista muutosta. Tekniset parannukset eivät riitä, vaan on alettava elää toisella tavalla.”

Mutta siinä, missä demokratia on Linkolalle koko tuhoon vievän kehityksen syy ja muutoksen este, se on Tammilehdolle välttämätön osa ekologisen kriisin ratkaisua. Näkemys ero selittyy Tammilehdon mielestä sillä, että tähänastinen demokraattiseksi sanottu kehitys ei ole edustanut demokratiaa ollenkaan.

On totta, että kansalaisten, puolueiden ja vaaleilla valittujen poliitikkojen sijaan iso osa päätösvallasta on luovutettu yrityksille ja talouseliteille, jotka tarvitsevat kansalaisia vain rahantekoon. ”Jos yhtiöt olisivat valtioita, niitä kutsuttaisiin yleisesti diktatuureiksi tai tyrannioiksi”, oivaltaa Tammilehto. Iso osa yhteiskunnallisesta ja poliittisesta toiminnasta on luokiteltu taloudeksi, jonne ulkopuolisten puuttumista ei ole sopivaa edes

ehdottaa. Paitsi tietenkin talouseliitin miljardi-töppäilyjen maksamiseen!

Tammilehdon mielestä ihmisten taipumus yhteisvoimin muuttaa yhteiskuntaa on manipuloitu tavaroiden ostamiseksi, mikä samalla hajotti keskeiset sosiaaliset verkot henkilöauttoon mahtuviksi, vaarattoman pieniksi ryhmiksi. Tammilehto väittää, että aitoa vapautta ja demokratiaa ei ole moderneissa yhteiskunnissa edes päästy kokeilemaan. Ne voisivat hänen mielestään olla ekologisen ongelman ratkaisu eikä syy.

Haavekuva kansalaisesta

Tammilehdolla on ihanteellinen idylli kansalaisesta:

”...on vaikea kuvitella, miksi ihmisten enemmistö yhteiskunnallisen vapauden vallitessa haluaisi olla rakentamassa yhteiskuntaa, joka sairastuttaa, vammauttaa, tappaa heitä itseään, heidän lapsiaan ja tulevia sukupolvia. Nykyään tavanomaisia konflikteja taloudellisen kannattavuuden ja ekologisen kestävyuden tai valtiollisten syiden ja maapallon hyvinvoinnin välillä ei olisi.”

Suppea-alaiset ja lyhytaikaiset perspektiivit päätöksenteossa eivät hänen mukaansa onnistuisi, koska enemmistöllä ”argumenttien paino ratkaisisi valtaresursseihin perustuvan manipulointikyvyn sijaan”.

Tukeeko tosielämän havainnointi todella tätä haavekuvaa niillä elämänalueilla, joilla kansalaiset jo nyt ”yhteiskunnallisen vapauden vallitessa”, kenenkään käskemättä ja manipuloimatta sekä loputtomasti objektiivista tietoa vastaanottaen vaikuttavat omaan ja lastensa elämään? Joka vuosi kymmenet tuhannet suomalaiset tappavat, vammauttavat ja sairastuttavat itsensä ihan vapaaehtoisesti ja omasta halustaan viinaan, tupakkaan, ylensyöntiin, kaahaamalla ja monin muin tavoin, ajavat perheensä hankkeen ja tuhlaavat verovarot, joilla voitaisiin rakentaa aidosti parempaa ja demokraattisempaa yhteiskuntaa. Samaan aikaan he hukkuvat painavasti argumentoituun tietoon käyttäytymisensä hengenvaarallisista haittavaikutuksista.

Tammilehto on naiivi kuvitellessaan, että ihminen noin vain kehittyy epäitsekkeäksi. Päinvastoin minä epäilen, että ”täysin vapaana” kes-

kivertoihminen ei nykyisenkään vertaa pakota itseään pohtimaan tekojensa taloudellista saati ekologista kannattavuutta ja koko maapallon hyvinvointia. Miten venäläiset ottivat vastaan kasvaneen demokratiansa? Juomalla itsensä hengiltä entistäkin nuorempina.

Ristiriitaisesti Tammilehto ilmoittaakin löytävän ”valtavasti arkipäivän havaintoja ja kokemuksia sekä empiiristä ja teoreettista tietoa, jotka viittaavat siihen, ettei ihminen olekaan vain yhtä. Ihminen on erilainen työssä kuin kotona, käyttäytyy ja puhuu eri tavoin miesporukassa kuin naisjoukossa, on yhtä julkisuudessa ja toista yksityisyydessä. Mielipidetiedusteluissa samat ihmiset antavat hyvin erilaisia vastauksia riippuen siitä, mihin kontekstiin ja mihin diskurssiin kysymys asettuu tai asetetaan”.

Miten tällaisten tuuliviiri-ihmisten epäyhtenäinen joukko sitten tekisi demokraattisesti ja argumentteja punnitien ne järkevät, päämäärätietoiset ja kauaskantoiset päätökset ja luopuisi kerskakulutuksestaan, minkä Tammilehto ilmoittaa tapahtuvan vain pari sivua aiemmin, kunhan manipulointi loppuu? Enempiä perustelematta hän silti uskoo, että ”tästä perspektiivistä suuri muutos ja nimenmaan sellainen suuri muutos, joka ei tule ylhäältäpäin vaan nousee ruohonjuuritasolta, näyttääkin mahdollisemmalta”. Siis ”normaali-ihmisen lievä ´skitsofrenia´” (Tammilehdon termi) johtaisi yhteen ja samaan suuntaan silloin, kun eri tavoin eri yhteyksissä toimivat ihmiset saavat nykyistään vapaammin valita mitä tekevät sen sijaan, että heille viitottaisiin selvä ja asiantuntijuuteen perustuva suunta. Eikö meidän demokratiasamme muka olisi mahdollista päästä valtaan huomattavasti kestävämpi elämäntapa, jos sellainen olisi kansanjoukoissa ruohonjuuritasolla edes kytemässä? Olisi, mutta eihän ihmisten enemmistö sitä perimmiltään halua.

Tammilehto ilmoittaa harvainvallan perustelevaltaansa Linkolan ajatuksilla. Milloin ja missä? Eikö harvainvalta ollut parhaissa voimissaan paljon ennen Linkolaa? Kreationistit syyttivät hiljan TV-dokumentissa yhtä fiksumusti Charles Darwinia nykylasten huonosta käytöksestä ja kaikkesta muusta kauheudesta.

Kaupungissako tulevaisuus?

Tietojärjestelmien asiantuntija Arto Tukiainen kirjoittaa ylivoimaisesti selväsanaista ja -järkistä, siis luonnontieteilijöiden mittapuulla normaalia, tekstiä artikkelissaan *Linkola, elämänfilosofi*. Tukiaiselle ”Linkola lienee 1900-luvun olennaisin suomalainen ajattelija”. ”Juoneni voisi tiivistää niin, että meidän kannattaa yhdistää Linkolan idylliset, vapaudenkaipuiset, kulutuskriittiset, ahdistavaa teollisuus- ja toimistotyötä vieroksuvat puolet teknologioille avoimeen, urbanisaation luonnonsuojelumahdollisuuksia arvostavaan ja poliittisesti globaaliin asenteseen.” Tukiainen arvostaa Linkolassa erityisesti hänen elämänfilosofista päätöstaan.

Tukiainen ei suhtaudu teknologiaan ja kaupungistumiseen yhtä kielteisesti kuin Linkola. Silti:

”Tekniikkamyönteinenkin ihminen toki ymmärtää, kuinka mielettömän kaukana nykyinen teollisuus, ravinnontuotanto, asuminen, energiantuotanto ja liikenne on ekologisesti kestävästä suunnasta: koneiden persous raaka-aineille, teknisten valmistusmenetelmien saastuttavuus, laitteiden runnuus ja muut vastaavat seikat selittävät varmasti suuren osan modernin ihmisen ympäristötaakasta.”

Tukiainen ymmärtää realistisesti, että osa tekniikasta voi myös säästää luontoa. Hän suosii kaupunkiasumista, koska ”tiivis asuminen mahdollistaa monien muidenkin elämän perusedellytysten ekologisesti tehokkaan tuottamisen”. Kuitenkin esimerkiksi Wordwatch-instituutin *Maailman tila 2007* osoittaa, miten valtavan ympäristörasituksen kaupungit ulkopuolisille alueille aiheuttavat, kuljetustarpeineen. Kun kaupunkilainen ei myöskään tiedä, mistä ja miten hänen ruokansa tulee ja mihin hänen jätteensä menevät, on hurskastelua uskoa, että hänestä kehittyisi luontoa aidosti vaaliva ihminen. Luennoillani, kurseillani ja jopa luonnosta kiinnostuneita eräoppaita kouluttessani olen huomannut, miten olemattoman vähän kaupunkilaiset luonnon perusmekanismeista tietävät. Korkeasaaren flamingoista kyllä kohistaan, mutta luonnoneläimet jätetään oman onnensa nojaan, niitä suorastaan pelätään ja vihataan. Tukiainenkin myöntää, että kaupungissa kosketus luontoon katkeaa.

Tukiainen ennustaa kaiken elävän kaluamista paljaaksi, mikäli maapallon sadat miljoonat suukaupunkilaiset levittäytyisivät maaseudulle viljelemään maata. Mutta eikö se myös romahduttaisi tehokkaasti väestönkasvun ja asettaisi ihmispopulaation todellisen kantokykynsä piiriin? Jos kaupunkeihin ei enää toiselta puolelta maapalloa öljyä polttaen rahdattaisi, valmistetaisi ja säilöittäisi ruokaa eikä pelloilta liuotettaisi kelvollisten ulosteiden ravinteita ensin vesiin sieltä vain takaisin siivilöitäviksi, jäisi ehkä luontoakin jäljelle? Kun Linkolan ohjelmaa noudattaen ja Tukiaisen ymmärtämän pakon tähden ei tarvitsisi enää työskennellä ylensyönnin, ylenjuonnin, taulutelevision, maailmanympärimatkan eikä muunkaan turhakkeen tähden, ihmisyksilöä kohti tarvittavan tuotannon pinta-ala putoaisi romahdusmaisesti.

Muutoshalua vai ei?

Tammilehdon lailla Tukiainen uskoo ihmisten kykenevän muuttamaan elämäntapaansa demokraattisesti tuosta vain, ”tehokkaasti ja yksinkertaisesti”. ”Jo veropolitiikka antaa käsitämättömän suuret mahdollisuudet elonkehän kannalta suotuisaan säätelyyn, ja tässä luotetaan juuri siihen, että ihmiset ajattelevat omaa etuaan. Esimerkkeiksi käyvät raaka-aineiden ja polttoaineiden verotus, saasteverot, tavaraliikenteen arvonlisäverotus, palkkatyön veroprogressio ja yritysten voitoistaan maksamat verot.” Kuinka moni suomalainen todella äänestäisi tällaisten veronkorotusten puolesta, ja kuinka moni niitä ajava poliitikko valittaisiin seuraavissa vaaleissa?

Tukiainen muistuttaa YK-tutkija Jeffrey Sachsin painottavan,

”että tosiasiaa maailman valtiot ovat jo aikoja sitten allekirjoittaneet sopimuksia, joiden nojalla kuka tahansa tämän planeetan kansalainen voi vaatia niiltä paljon nykyistä radikaalimpia tekoja ympäristönsuojelun hyväksi. Mainittakoon kuuluisa Rion konferenssi vuodelta 1992. Siellä sovittiin yhteisestä taistelusta ilmaston lämpenemistä, biodiversiteetin häviämistä ja aavikoitumista vastaan. Poliitikot vain ovat niin lyhytkatseisia, pelokkaita ja tietämättömiä, että toimet näiden tavoitteiden saavuttamiseksi ovat toistaiseksi jääneet täysin riittämättömäksi. Pahimmat ongelmat tiedetään, suurin piirtein tunnetaan myös keinot niiden korjaamiseksi. Tarvitaan taukoamatonta tiedottamista ja painostusta tilanteen parantamiseksi.”

Tässä olisi Tammilehdonkin ihannekansalaisille painavia argumentteja suppea-alaisten ja lyhytaikaisten perspektiivien sijaan. Enpä ole huomannut, että suomalaisten laumat oikeasti olisivat pitäneet mölyä mielipidesivuilla, verkossa ja vaalikeskusteluissa biodiversiteetistä ja aavikoitumisesta, ja ilmastonmuutoksesta ohimennen vain, koska se on nyt naistenlehtiä myöten muodikasta. Mediassa maailman kuvitellaan pelastuvan, kun lennetään Thaimaahan vain kerran vuodessa, syödään Argentiinanpihviä harvemmin ja vaihdetaan pari lamppua. Kun kansalaiset kertovat suunnittelevansa näitä näpertelyjä, ympäristöuhkan mittakaavan hukanneet toimittajat ja vihreät poliitikot taputtavat kuin ongelmaa ei kohta olisikaan. Eipä arkipäivän havainto tue Tukiaisen ja Tammilehdon haavetta kansassa muka kuplivasta epäitsekkydestä ja muutoshalusta.

Miksei Tukiainen analysoi realistisemmin poliitikkojen lyhytkatseisuuden, pelokkuuden ja tietämättömyyden syitä? Sieltä voisi paljastua se, että äänestäjät tekopyhistä puheistaan huolimatta haluavat oikeasti palkankorotuksia, ostoskeskuksia ja edullista bensaa sekä täyttää päänsä iltapäivälehtien ja TV:n turruttavalla roskaviih-teellä. Poliitiikan, talouden ja median eliitillä on toki valtavasti suurempi vastuu maailman tuhosta, koska he pystyisivät halutessaan sitä edes jonkin verran hidastamaan, mutta on raukkamaista syyttää pelkästään heitä.

Demokratia sittenkin sivuun?

Tukiainen kaipaa lisää tiedottamista. Mutta maailman hukkuu tietoon jo nyt, esimerkiksi Kööpenhaminan ilmastokokouksen alla, ja mikä oli lopputulos? Ei tiedosta ole ollut pulaa vuosikymmeniin, vaan ihmisten halusta toimia tiedon mukaan, on kyse sitten viinanjuonnin tai ilmastonmuutoksen vaaroista. Siinä ei ole kyse mistään manipuloinnista. Jos ihmisiä pystyisi todellakin manipuloimaan, luulisi heidät tähänastisella tiedottamisella manipuloidun esimerkiksi täysraittiiksi.

Rion konferenssin jälkeen ilmastojärjestelmä on ajautunut katastrofin partaalle, luonnon monimuotoisuus syöksykierteeseen, aavikoit-

tuminen räjähtämässä – mikä tahansa mittari luonnon tilasta osoittaa samaa surmansyökyä, sen on tilastoinut YK:kin GEO4-raportissaan. Tuhansien tilastojen perusteella planeetan elonkehä on sinkoutumassa kohti täystuhoa. Miten biodiversiteetin puolustus oikeasti onnistuu tässä maailmassa, jossa tolloimmillakin luonnotuhoajilla on vaaleissa yhtä monta ääntä kuin epäitsekäimmillä maailmanpelastajilla?

Kyllä Linkolan ihmiskäsitys vastaa havaintojani verrattomasti paremmin kuin Tammilehdon ja Tukiaisen idyllit:

”Hampaat irvessä ihminen äheltää ja puurtaa, ottaa kantaakseen millaisen paineen ja taakan hyvänsä, sietää uskomattoman määrän organisaation uudistamisohjelmia ja turhia työvoimapolitiittisia koulutuspäiviä – jotta voisi hankkia uutta viihde-elektronikkaa ja vielä isomman ruohonleikkurin... Näiden tavoitteidensa takia ihminen raunioittaa oman elämänsä ja vaurioittaa siinä sivussa muuta elonkehää niin pahoin, ettei kohta enää kykene asumaan siinä itseään.”

Eipä Tukiainenkaan näytä pohjimmiltaan uskovan kansalaisten järkeen. Hän näkee valtioiden liittoutumien johtohenkilöiden sopivan kehityksen suuntaviivoista ja hyväksyttävän ne ”alueellisissa parlamentaarisen demokratian elimissä” Euroopan unionia muistuttavilla rakenteilla. EU:n alueella vain joka viidennellä luontotyypeistä on korkeintaan tyydyttävä suojelutaso, ja uhanalaisten lajien määrä kasvaa kiihtyvää vauhtia, kuten kaikkialla muuallakin missä loputtomasti koulutetut ja tiedotetut sekä ympäristöään gallupeissa puolustavat demokraattikansat tietoyhteiskunnissaan asuvat.

Miten Tukiaisen suosima demokratia valitsee ne alueelliset parlamentit, joiden olisi ekosysteemien romahtamisen estämiseksi takavarikoitava valitsijoiltaan esimerkiksi neljä viidesosaa sähkösyöpöistä viihdevälineistä, bensiinilitroista, ulkomaanmatkoista...? Jokapäiväinen havainto tukee sen sijaan Linkolan käsitystä siitä, että kansalaisten enemmistö ajattelee vain välitöntä hyötyään ja mukavuuttaan. Se on liian itsekäs kyetäkseen mihinkään pitkäjänteisempään ja yleisempään hyvään sekä sellaiseen elämäntavan muutokseen, jolla olisi todellista merkitystä.

Geeni-insinöörit lajeja rakentamaan

Kirjan toimittajan Tere Vadénin essee *Myyttinen vallankumous ja tavalliset teot* on sekava jaaritus vallankumouksen roolista ja mahdollisuuksista suhteessa eurooppalaisiin ihanteisiin. Vadén hakee ratkaisua ympäristöongelmiin Euroopan ulkopuolisten alkuperäiskansojen perinteestä ja ajattelutavasta, jota hän idealisoi romanttiseksi tasapainoksi luonnon kanssa. Todellisuudessa esimerkiksi ornitologi ja ympäristöhistorioitsija Jared Diamondin *Romahtaus* osoittaa, miten näiden kansojen elämä on suureksi osaksi ollut pakkotyytymistä vähäiseen osaansa alkeellisen teknologian rajoissa eikä tarkoituksellista pidättäytymistä.

Eipä Vadén kovin alkuperäistä ja luontoriippuvaista teknologiaa näytä kaipaavan saati ymmärtävän Linkolan ajattelun ydintä, jonka mukaan ”loukkaamaton ja pyhä on ensi sijassa kokonaisuus, järjestelmä, maksimaalinen lajirunsaus, monimuotoisuus, ja toisessa sijassa maksimaalisen lajirunsauden puitteissa maksimaalinen yksilörunsaus”. Tähän Vadén töräyttää, että ”eikö vaikka geenimanipulaation avulla voida luoda uusia lajeja ja uusia yksilöitä?”

Mikä tahansa elämänkuvatus ei edusta luontoa, monimuotoisuutta saati toimivaa kokonaisuutta! Yksilö tai laji ei ole pelkkä kasa geenejä, vaan se kantaa sisällään miljoonien vuosien historian, vuorovaikutussuhteet ja sopeutumukset, evoluution ja kaikki ne muut lajit, joiden kera se on luovunut ajan virrassa. Onhan ihmisellekin merkittävä peruste suojella muita lajeja se, että silloin hän suojelee myös itseään, ihmisessä ovat mukana kaikki ne lajit, joiden kanssa vuorovaikutuksessa hän on vuosituhannet kehittyneet.

Geenimanipuloitu eliö on luonnon irvikuva, insinöörin tekele. Sitäkö ”elämänfilosofi” tarjoilee palikaksi kurjuuteen, jossa kysymys on ravintoverkkojen, ekosysteemien ja planeetan laajuisten vesi- ja ilmajärjestelmien romahtamisesta yhden apinalajin tähden?

Evoluution tavoitteena kuolema!

”Tarkemmin sanottuna eloonjääminen sekä luonnon perustana että sen selityksenä on hylättävä. Luonto ei ole olemassa luonnonlajien selviytymisen vuoksi, ei myöskään lajien,

muotojen ja muutosten seurauksena eikä syynä. Samaan tapaan kuin eloonjäänti elämän tavoitteena estää elämisen, estää eloonjääntiin käsite luonnon ajattelemisen.”

Tätä Vadénin ajattelua en käsitä lainkaan! Mitä luonto on muuta kuin lajien, muotojen ja muutosten seuraus ja syy? Miten luonto voi elää, jos se ei jäisi eloon? Estääkö siis filosofin eloonjäänti luonnon ajattelemisen?

”Eloonjäänti ei käy pyhyiden mittariksi, koska lajit ja yksilöt eivät siihen pyri. Ongelma on väite, jonka mukaan eläinyksilöiden, lajien tai geenien ominaisuuksien ’luonnollinen’ syy on luonnonvalinta, joka voidaan ilmaista tarpeena lisääntyä ja sitä tietä ’jäää eloon’. Väite ei ole riittävän empiirinen, vaan johtaa eurooppalaisen ihmis- ja luontokäsityksen salakuljetukseen. Yhtä hyvin voitaisiin sanoa, että eläinlajit tai niiden geenit pyrkivät häviämään ja kuolemaan. Itse asiassa tämä jälkimmäinen väite on perustellumpi: suurin osa koskaan olemassa olevista lajeista on kuollut sukupuuttoon, ja suurin osa olemassaoleista geneeistä hävinnyt. Empiirinen fakta on, että eläinlajien ja yksilöiden välttämätön päämäärä on kuolla.”

Eläimet saati geenit eivät sinänsä pyri mihinkään. Luonnontieteen todistama empiirinen fakta kuitenkin on, että niitä on jäänyt juuri eloonjääntiin ja lisääntymisen sekä niihin vaikuttavan luonnonvalinnan kautta eloon miljardein vuosien ajan. Elämä säilyi niin lyhytaikaisessa kuin evolutiivisessakin aikajaksossa sitä varmemmin mitä enemmän lajeja ja vuorovaiikutussuhteita on olemassa. Kun siis monimuotoisuus on parempi tae elämän jatkumiseen kuin yksipuolisuus, kai ekosysteemien, elinympäristöjen, eliöyhteisöjen tai lajien monimuotoisuutta saa sanoa vaikka ylimmäksi ja jopa pyhäksi arvoksi Linkolan lailla.

Patologian laitokselle sopii kyltti: kuolema palvelee elämää. Mutta palveleeko filosofiaa Vadénin yllä oleva ”logiikka” saati vielä hullunkurisempi päätelmä, jonka mukaan eloonjäänti johtaa bolsevismiin, natsismiin, amerikanismiin, geenimanipulaatioon, medikalisaatioon, kilpailun korostamiseen, markkinakapitalismiin, huonojen pyörteiden valitsemiseen virrasta? Vaikka Vadénin tee-se-itse-ajattelu on tätä tasoa, en suostu uskomaan, että vakavasti otettava filosofia pyrkii toisaalla kohti hölynpölyä.

Kuolemaan pyrkivä ihminen elämän mittariksi?

”Toinen tärkeä seikka faktakonetietyessä on, ettei se pysty sanomaan mitään eläinlajien kokemuksista. Asiat kuten pyhyys, nautinto ja kärsimys eivät sen mukaan yksinkertaisesti kuulu luontoon. Luonnontiede ei ole kertaakaan havainnut kokemusta luonnossa, eikä sen mitään ilmiötä selittääkseen ole tarpeen olettaa kokemuksen olemassaoloa. Tälle tieteelle kokemusta ei ole olemassa. Yksikään kokemusmittari ei ole kertaakaan alkanut tikittää luontoa havainnoitaessa”, jatkaa Vadén.

Viimeksi tänä aamuna sujahti varpushaukka metrin päässä naamastani ikkunan takaa. Se on käynyt vähintään viikoittain pihallani, koska kokemuksesta se tietää, että lähiseudun linnut ovat kerääntyneet ruokintapaikalleni. Mitä kylmempi ja pyryisempi sää, sitä useammin haukka tässä käy, koska silloin lintuja on metsissä entistä vähemmän, minkä vanha koirashaukka kokemuksesta tietää. Eläintieteilijän koulutuksella ja 45-vuotisella maasto-ornitologin osaamisellani näen eläinten kokemuksia, nautintoja ja kärsimyksiä joka päivä. Korpin, variksen, simpanssin mutta myös paljon kaavamaisemminkin käyttäytyvän eläimen selviytyminen perustuu valtavassa määrin kokemukseen.

”Absoluttinen arvo – tässä tapauksessa eloonjäänti – on epäempiirinen, koska se sivuuttaa kuolemanpyrkimyksen, tarkoituksenmukaisuudettomuuden, turhuuden, eläinten kokemuksen. Epäempiirisenä se on samalla mielivaltaisen... Eloon jäämisen myytti voidaan korvata esimerkiksi ajatuksella luonnosta, jolla ei ole lakeja, ei omiaan eikä ihmisen kuvaamia.”

Jos ei miljoonien lajien eloonjäänti ole objektiiivinen mittari Vadénille, niin ihminen totta kai on: ”Paikallinen luonto muodostuu eri tavoin riippuen siitä, miten ihminen kohtaa luonnon... riippuen siitä, minkä luonnon kohtaa, asettuu ihminen eri tavoin.” Vadén määrittelee empirian näin: ”Tässä empiria on ymmärrettävä laajasti: ei luonnontieteellisenä kokeellisuutena, vaan kaikkena sinä, mikä ilmenee kokemuksesta. Ehto voidaan muotoilla uudestaan: sen, mikä on totta kokemuksestamme, on oltava totta myös teoriassamme.”

Suomessa on paljon ihmisiä, joilla on kokemuksia ufoista, enkeleistä, jälleensyntymisestä... Niillekö rakennetaan teorioita, joista sitten

johdetaan todellisuutta vaikkapa sillan tai lentokoneen rakentamiseksi?

Lopulta Vadén kysyy, miten tarkoituksellista elämää synnytetään. Hän ehdottaa, että ”riittävän suuren määrän ihmisiä on elettävä riittävän kauan riittävän läheisessä yhteistyössä”. Mutta miten elittäisiin kauan, kun edellä todistettiin eloonjäännin haitallisuudesta ja pikemminkin pyrkimyksestä kuolla? Ei ihme, että Vadén ja kumppanit eivät löydä elämälle tarkoitusta, kun elämän synonyymina on kuolemaan pyrkivä ihminen – elämän joka on veronut sitkeästi satoina miljoonina kaikin keinoin lisääntymään pyrkivinä lajeina liki neljä miljardia vuotta!

Liikkuvat kaupunkilaiset sopusointuun luonnon kanssa?

Inkeri Koskinen suomii Vadénia esseessään *Pitäisikö turvautua kulttuuriperinteisiin*. Hänen mielestään yhtenäistä ”kulttuuriperinnettä” ei ole olemassa, ja sellaisen haikailu on kytköksissä valtapolitiikkaan. Koskinen argumentoi hyvin ja kirjoittaa ymmärrettävästi. Hän toteaa itsestäänselvyyden, että viljely ja metsästyks voivat elättää ihmisiä vain silloin, kun heitä on vähän. Eipä Linkolakaan ole nykyisiä massoja elättämässä entisiin keinoin; hän on saarnannut väestönkasvua vastaan enemmän kuin muut suomalaiset yhteensä.

Koskinen toteaa Linkolan ”Runo-Suomen” ”ohikiitäväksi hetkeksi kansallisen heräämisen ja maaltapaon välissä” – ”jos hänen kuvamaansa kaltaista ihanne-Suomea olisi koskaan ollutkaan”. Ikäni itärajalla asuneena ja kulkeutuneena sekä Ylä-Lapissakin pari kuukautta vuodessa ammatikseni havainnoivana voin kyllä vakuuttaa, että näitä Koskisen tuhahtamia mökin ukkoja ja akkoja on Suomessa paljon. Vasta aikuisiällä näin yliopistolla, miten sokeina ja epätodellisessa maailmassa useimmat akateemisot kirjanoppineet elävät. Jos koko kansamme koostuisi kaupunkivihreää huikeasti kestävämmässä luontosuhteessa elävistä mökin ukoista ja akoista, ei planeetalla olisi hätää toisin kuin nyt.

Lopuksi Koskinen pohtii Vadénin esiin ottamaa väkivallattoman elämäntavan mahdollisuutta niin toisia ihmisiä kuin luontoakin

kohtaan. Vadénin mukaan ”eräät alkuperäiskulttuurit ovat onnistuneet kokoamaan tällaisia tapoja ja elämään niin pitkiä aikoja, ehkä jopa pidempiä kuin länsimaiden muutamat sadat vuodet”. Koskinen kuittaa, että ”väite ehkä pitää paikkansa, monissa tapauksissa välttämättä ei”. Ei tätä tarvitse omin avuin aprikoida, kyllä antropologeilla on siitä todistusaineistoakin. Koskisen mukaan ”ei ole mitään syytä olettaa, etteikö liikkuva kaupunkilaisuus voisi luoda ja omaksua tällaisia tapoja”. Ehkä vilkaisu rikostilastoihin ja kaupunkien aiheuttamiin ympäristöuhoihin antaisi osviittaa?

Meidän suomalaistenkin esi-isät elivät kehittymättömän teknologiansa takia tuhansia vuosia niin, että heistä ei jäänyt ympäristöön muita muistoja kuin kalliomaalaukset ja muutama hiilenpala maatuoneeseen nuotionpohjaan – vertaapa nykyihmiseen, joka jättää peräänsä ekosysteemien ja ravintoverkkojen rauniot, vaurioituneet vedenkierrot ja ilmastojärjestelmät ja sukupuuttoon kuolleiden lajien loputtoman listan.

Argumentointia ylösalaisin

Jos on Vadénin vastaus Linkolan ajatteluun hupaisa, löytyy sillekin epälogiikassa voittajansa, pöyhkeä Tapani Kilpeläinen tajunnanvirrasaan *Kymmenen katkelmaa Pentti Linkolasta*. Jostain syystä Kilpeläistä ei ole kirjassa esitelty, ei tosin kaikkia muitakaan.

Kilpeläinen on pinseteillä poiminut Linkolan teksteistä irrallisia lauseita vuosikymmenien varrelta mielivaltaiseen järjestykseen. Hänellä ei näytä olevan hajua Linkolan ajattelun taustoista ja tarkoituseristä. Hän sepittelee ensin Linkolalle motiiveja, ja niiden perusteella hän syyttää Linkolaa epäjohdonmukaiseksi ja ristiriitaiseksi! Toimittaja Vadénin mukaan Kilpeläisen teksti on ”kriittinen ja tiivis erittely Pentti Linkolan maailmankuvasta ja tavasta argumentoida... Kilpeläisen happokylpy, jos mikä, pakottaa erottelemaan Linkolan ajattelun olennaisia piirteitä vähemmän tärkeistä sivupoluista.”

Enpä tiedä, millaisilla hapoilla päättyy aloituskappaleessaan ”johdonmukaisuudella”, ”tosi-asiapohjalla” ja ”perustelluilla oletuksilla” seuraavaan:

”Pentti Linkola ei ole ympäristöajattelija, sillä ekologia ei motivoi hänen kirjoittamistaan... Ekologia on Linkolan ajattelussa eräänlainen *deus ex machina*: kun Linkola tarvitsee maailmankuvalleen oikeutusta, hän vetoaa ekologiaan, vetoaa luontoon.”

Kilpeläisen perusteeksi siis on, että Linkola keksi yli puoli vuosisataa sitten poliittisen tai muun ideologian, jota hän ajaa keppihevosenaan luonto ja ekologia – siis oppi eläinten ja kasvien suhteesta ympäristöönsä. Tällä lähtökohdallako vakavasti otettava filosofi voisi eritellä kriittisesti ”Linkolan ajattelun olennaisia piirteitä”? Niiden miljoonien eliölajien, joiden puolustamisesta koko Linkolan ajattelussa on kysymys, halveksunnassa Kilpeläinen kapuaa ylimmäksi: ”Ajatus, että luontoa voitaisiin suojella, on yhtä järjetön kuin ajatus, että luonto voitaisiin tuhota. Jaakko Anhava on kirjoittanut, että ’Pentti Linkolaa Suomen luonnonsuojelu ei tarvitse enää yhtikäs mihinkään’..., mutta se ei ole koskaan tarvinnutkaan.”

Luonnonsuojeluhistoriamme ei tunne Jaakko Anhava -nimistä ajattelijaa, joten vetoaminen hänen mielipiteeseensä vain kasvattaa käsitystäni Kilpeläisen arvostelukyvyttömyydestä. Mutta ennen Kilpeläistä en ole sentään törmännyt kynäilijään, joka vakavissaan rehvasitelee sillä, että hänelle ovat täysin tuntemattomia ne tuhannet tutkimukset, kirjoitukset, uutiset, kirjat ja kaikki muu tieteellisen validi aineisto, joka kertoo luonnontuhosta maan povesta vuorten huipuille ja merenpohjista taivaankannelle. Eikö hän ole koskaan kuullut siitä, kuinka luontoa on sentään onnistuttu suojelemaan, vaikka se hänestä onkin ”järjetöntä” – merikotkista ja lalujoutsenista, Kuusamon koskista ja Peräpohjan soista, Yrjö Kokosta, Reino Rinteestä, Reino Kalliolasta, Pekka Nuortevasta...

Napanöyhden kokoinen maailmankuva?

Ei kappaletta ilman virhettä, ilmiselvän tahallista väärinymmärtämistä, tarkoitushakuista vääristelyä. Kilpeläinen väittää Linkolan kaipaavan 1930-luvun luontoon säilyttääkseen oman esteettisen kokemuksensa, josta ei ole mittariksi luonnonsuojelulle. Miksei olisi – silloin oli jäljellä vielä tuhansia neliökilometrejä eteläisiäkin keidassoita riekkoineen ja muuttohaukkoineen,

takamaita maakotkineen, lehtoja valkoselkätikkoineen, siis uhanalaisuuden ja suojelutason tieteellisesti kiistämättömiä mittareita. Ei menetyksessä ole kyse luontokokemuksen estetiikasta vaan lajien, populaatioiden ja ekosysteemien kuolemankierteestä, jota suojelubiologiassa mitataan ihan konkreettisilla luvuilla.

Kilpeläinen arvostelee Linkolaa siitä, että ”... hänen ’elämänsuojeluohjelmansa’ muodostuu juuri siitä, mikä sen on tarkoitus estää... , siis sorrosta, väkivallasta ja tappamisesta...” Todelakin, siinä on minun järkeni mukaan kyse koko elämänkehää mielensä mukaan sortaneen *ihmisen* ylettömien mielihalujen hillitsemisestä, jotta *miljoonien yhtä arvokkaiden lajien* sorto, väkivalta ja tappaminen estettäisiin. Eihän elämän synonyymi ole ihminen eikä elämänsuojelun ihmisen suojelu. Tämän jälkeen Kilpeläinen intää Linkolan puolustavan vain omaansa. Todellisuudessa Linkola on ainoita Suomessa, joka on tinkimättömästi kuusi vuosikymmentä puolustanut kaikkea muuta kuin itseään, koko elämänkehää, mistä hänelle on koitunut suuria henkilökohtaisia uhrauksia ja vaikeuksia.

Kilpeläinen irvailee Vadénin tavoin Linkolalle elämän itseisarvosta. ”Nimenomaan elämän itseisarvoistaminen tekee elämästä arvotonta: elämä on syvimmissä alennustilassaan silloin, kun ainoaksi päämääräksi on korotettu elämän jatkuminen. Kun elämän suojelemisesta on tehty ylin arvo, elämällä itsellään ei enää ole mitään arvoa. Se ei ole enää elämää vaan selviytymistä.” Siispä kun Kilpeläisen ja Vadénin lähtökohta on niin totaalisesti ihminen, täytyynee tämän teesin päteä myös ihmiseen? Miten tähän ”elämänfilosofiaan” – pyrkikäämme kuolemaan – mahtavat vastata vaikkapa lääkärit ja humanistit?

Happokylpy laskee alleen

Ruotiessaan Linkolan analyysiä sivistyneistöstä Kilpeläinen ärhentelee työväenluokan puolesta – vastakohtana yläluokasta lähteneelle Linkolalle. Eläkö Suomessa rutiköyhinkään muka-filosofi niin vaatimattomilla tuloilla kuin Linkola, joka sijoittaa kaikki rahavaransa metsien ostoon eläimille ja kasveille? Linkolan luonnehdinta rahvaasta, jota kiinnostavat vain ”oma napa,

omat kakarat, puoliso ja pari kaveria, viikonloppun kevyet huvit”, ei miellytä Kilpeläistä.

Kun Linkolan vaakakupissa on luonnon hyvä vs. ihmisen hyvä, hän valitsee silmää räpäyttämättä luonnon. Minulle on käsittämätöntä, että tätä perimmäisistä perimmäisintä lähtökohtaa Kilpeläinen tai muutkaan kirjoittajat eivät tajua, eivätkö he ymmärrä lukemaansa? Eikö Kilpeläinen ole lukenut niitä Linkolan tekstien satoja sivuja, joissa todistetaan luonnon tuhoutumista kerskatörsäyksemme seuraamuksena, minkä osoittaa jopa YK:n GEO4-raporttikin maailmanlaajuisessa mittakaavassa? Jokainen ihminen voisi nähdä maailman tilan, jos ymmärtäisi astua luolastaan ulos. Jos filosofiksi itseään nimittävä, sanoilla keikaroiva kynäilijä ei löydä tilastoja Suomen, Euroopan, maailman, merten, maan, ilman tilasta ja kehitysuunnista, ei tietenkään ole relevanttia mitään niistä kirjoittaakaan.

Paitsi kirjan luvut myös teos kokonaisuutena on sekava kyhäelmä. Se ei anna maailman tilasta – siis ennen kaikkea miljoonista lajeista, eliöyhteisöistä, ravintoverkoista, ekosysteemeistä – huolestuneille ihmisille mutta ei myöskään ihmiskunnasta huolestuneille aineksia maailmankäsityksen rakentamiseen. Henrik von Wrightin toteamuksesta Linkolalle, että ”totuuden näkijänä olette, ainakin tässä maassa, selvin ja syvällisin”, Kilpeläinen koppavasti parkaisee, ”miten heikko älymystö Suomessa oikein on”. Sitä sopisi tämänkin teoksen tekijöiden pohtia peilin edessä.

Teoksen lähtökohtainen, mahalaskuun johdettava heikkous on totaalinen näköalattomuus ja ymmärtämättömyys Linkolan ajattelun lähtökohdista. Niitä käsittämättä ei pohdinnallekaan ole eväitä. Vain Tukiainen on siteerannut Linkolan lähtökohtaa ymmärrettävällä tavalla (1983):

”Minä tiedän ja tunnen, että minulla ei ole koskaan ollut muita todella vahvoja kiinnekohtia elämään kuin metsät, saaret, niemet, lahdet, suot, vuoret, purot, puut, linnut ja hyönteisiä kuhisevat kukkapientareet. Kaikki muu, läheiset, ystävät, kirjat, ajattelu, maailmanmenon selvittäminen, ovat nekin olleet välttämättömiä, mutta niiden viljely on saanut voimansa luonnon elämyksistä, jotka ovat pohjana kaikelle. Ilman luontoa nuokin menettävät merkityksensä, muuttuvat sumuksi.”

Onhan ihminen Linkolallekin rakas, mutta sen muista piittaamaton riehuminen ei voi korvata miljoonien muiden lajien kärsimyksiä. Linkolan kunniaksi on sanottava, että hän on ainoita, jotka edes yrittävät löytää jonkun käytännön ratkaisun ihmislajillekin tuhoisaan ympäristötuhoon, ainoita, jotka puhuvat tabuna pidetystä väestönkasvun todellisesta rajoittamisesta, ja ainoita, jotka toiveajattelujen ja näpertelyjen sijaan tuovat julki myös sen todennäköisimmän ratkaisun, että jo pitkällä olevan ekokatastrofin torjumiseksi ei ole ratkaisua.

Astukaa loukoistanne maailmaan!

Dokumenttielokuvaaja Markku Lehmuskallio kertoo Riitta Kylänpään toimittamassa *Nyt vasta näen* -teoksessa, miten rajoittunut on ulkopuolisen käsitys todellisuudesta. Lehmuskalliolle tuo oivallus syntyi 1980-luvun alussa, kun hän tutustui Enontekiön tunturisaamelaiden henkiin johtajaan John Aslak Simon Labbaan:

”Iso-Jouni opetti minulle, että ihminen näkee ja tajuaa aluksi vain sen, minkä hän pystyy ymmärtämään oman kokemusmaailmansa kautta, ja se on hyvin pinnallista... Iso-Jounia harmitti, että länsimainen kulttuuri pitää alkupeiräiskansoja patalaiskoina. Länsimainen ihminen ei ymmärrä, että luonnonkansat tekevät vain sen työn, mikä heidän kuuluu tehdä... he eivät ahnehti... Ongelmia syntyy, kun länsimainen kulttuuri tunkeutuu alkuperäiskulttuurien alueelle ja yrittää siirtää omat arvonsa aina uskontoa myöten näille ihmisille. Sillä tavalla se on tullut tuhonneeksi paljon sellaista, mikä on vaatinut tuhansia vuosia kehityäkseen... Alussa kanssakäymiseni nenetsien kanssa oli pinnallista. Ymmärsin vain sen, minkä näin, mutta en mitään heidän päänsisäisestä maailmastaan. Ja vain sillä on merkitystä, kuten Iso-Jouni opetti minulle. Kesti vuosia, ennen kuin rohkenin sanoa päässeeni edes jollakin asteella perille nenetsien ajattelusta. Vasta sen jälkeen saatoin tehdä elokuvia, jotka kuvaavat merkityksellisiä asioita heidän elämästään eivätkä vain sitä, mitä kuka tahansa voi nähdä.”

Lehmuskallion sanomasta syystä ei myöskään Vadénin, Kilpeläisen ja kumppanien pinnallinen farisealaisuus tuota mitään merkityksellistä esiin Linkolan ajattelusta. Jos ei elä luonnossa ja luonnosta eikä koe luontoa, ei pysty myöskään käsittämään sellaista ihmistä, jolle luonto on kaikki. Minun sen sijaan on helppo tajuta Linkolan hätä luonnon puolesta, sillä olen elänyt samanlaista elämää, yksinäisiä vuosikymmeniä luonnossa päivittäin kulkien, usvaisia aamuja lintujärvil-

lä ja -soilla, satoja peninkulmia Lapin skaideilla tunturihaukan huutojen kimmotessa kallioista.

Silti väitän, että luontoa rakastava ihminen rakastaa myös omaa lajiaan niin paljon, että soi si tämän jäävän henkiin. Miten? Linkola toteaa Kylänpään kirjassa olevansa edelleenkin eniten ornitologi. Me ornitologit olemme ammattihavainnoijia sekä syiden ja seurausten pohtijoita. Väitän, että keinuttuani tuhannet kerrat petäjien latvoissa kalasääsken, kotkien ja korppien pesillä, näen sieltä Linkolan lailla aika pitkälle myös ihmisen maailmaan. Tällä pätevyydellä kehotan Linkolan ajattelusta kiinnostuneita hankkimaan vasaran ja kuokan. Niillä voi rakentaa linnunpöntön ja istuttaa puuntaimen. Siinä oivaltaa

elämästä enemmän kuin ruotimani kirjan ja useimpien filosofien kuolleista sanoista.

Kirjallisuus

- Diamond, J. 2005: *Romahdus*. Terra Cognita, Helsinki.
Kylänpää, R. (toim.) 2009: *Nyt vasta näen*. Otava, Helsinki.
Schomaker, M., Keating, M. & Chenje, M. (toim.) 2007: *GEO 4. Global Environment Outlook, environment for development*. United Nations Environment Programme (UNEP), Nairobi.
Vadén, T. (toim.) 2008: *Linkolan ajamana*. Like, Helsinki.
Worlwatch-instituutti 2007: *Maailman tila 2007. Urbaani tulevaisuutemme*. Gaudeamus, Helsinki.

Kirjoittaja on humanismia havainnoiva maastobiologi, tietokirjailija ja tiedetoimittaja.